

Motion till riksdagen 2007/08:U333

av **Cecilia Wigström i Göteborg och Tina Acketoft**
(fp)

Kina

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inte häva EU:s vapenembargo mot Folkrepubliken Kina.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Kina måste förmås tillämpa hela det internationella regelverket gällande mänskliga fri- och rättigheter liksom att införliva det i sin dagliga rättstillämpning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige och EU kraftfullt måste fördöma tillämpningen och verkställandet av dödsstraff i Kina.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stödja Tibets strävanden efter självbestämmande i den händelse det tibetanska folket i framtiden väljer att förklara sin självständighet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Beijingregimen ska upprätthålla respekt för de mänskliga rättigheterna samt skapa förutsättningar att vårda och utveckla kulturella och religiösa särdrag utan hot och förföljelser i Tibet och Xinjiang.

Mänskliga rättigheter i Kina

Folkrepubliken Kina är världens folkrikaste stat och dessutom världens största diktatur. Den kommunistiska enpartiregimen i Beijing slår fortfarande till med brutal hårdhet mot varje antydan till politiskt missnöje eller protester. Ett välbekant exempel är de fortsatta övergreppen och den omfattande förföljelsen av falungongrörelsen – också utanför Kinas gränser här i Sverige. Det är ett av många exempel på att regimen inte tolererar något uttryck som den inte

Fel! Okänt namn på

har full kontroll över. Likaså utövar regimen i Beijing ytterst sträng kontroll och förtryck av ursprungsfolken i de båda av Beijing kontrollerade icke-kinesiska provinserna Tibet och Xinjiang, där s k Han-kineser (Kinas majoritetsfolk) numera efter omfattande invandring också utgör majoritet.

Kina måste förmås att anta hela det internationella regelverket gällande mänskliga fri- och rättigheter liksom att införliva det i den dagliga rättstillämpningen på hemmaplan. Kinas storlek får inte innebära att dess brott tystas ned medan små perifera stater som Nordkorea, Libyen och Burma hängs ut som de förtjänar. EU:s val sedan 1999 av en s k konstruktiv dialog med Kina om demokrati och mänskliga rättigheter har hittills visat på ytterst blygsamma resultat.

Kina tillämpar dödsstraff, och är det land i världen som verkställer flest dödsstraff varje år. Enligt Amnesty International rör det sig om 7 000–8 000 människor som avrättas varje år. 80 % av världens alla dödsstraff äger rum i Kina, och detta efter summariska domstolsprocesser med bekännelser framtvungade under tortyr.

Hundratusentals människor tvångsinterneras i omskolningsläger, s k laogai. Dit kan polisen skicka människor utan rättegång om de på något sätt avviker från kommunistpartiets mall.

De senaste åren har det också blivit känt att organstöld av både avrättade och troligen även levande fångar förekommer. Det kan förklara varför Kina är det enda land i världen där man otroligt billigt och snabbt kan få tag i organ, exempelvis en lever för 700 000 SEK inom tre veckor.

Tyvärr ser vi att internationella företag såsom Yahoo och Google samarbetar med regimen, genom att tillverka sökmotorer för Internet som censurerar användarens läsning av ”otillåten” information. Det finns idag 120 miljoner Internet-kaféer i landet och president Hu Jintao förklarade den 24 januari i år att fler inte ska få öppnas. Det vore ohälsosamt för befolkningen.

Shi Tao dömdes till 10 års fängelse för att han skickade ett mejl med en kort sammanfattning av propagandaministeriets kommuniké om hur myndigheterna borde hantera 15-årsdagen av massakern på Himmelska Fridens Torg.

Det var på den Himmelska Fridens Torg som den kinesiska folkarmén den 4 juni 1989 på order av den dåvarande ledaren Deng Xiaoping krossade den manifestation för demokrati i Kina, som tiotusentals studenter från Beijing och andra delar av Folkrepubliken inlett efter den avsatte reformvänlige partiledaren Hu Yaobangs bortgång.

EU:s förhållande till Kina men därigenom också till det övriga Asien har det senaste året präglats av Frankrikes, Tysklands och Italiens strävan att häva EU:s vapenembargo mot Kina – infört som en reaktion mot massakern på Himmelska Fridens Torg i juni 1989. Förutom att ett hävande av vapenembargot skulle innebära en viktig prestigevinst för Beijing, skulle det innebära att Kina skulle kunna komma i åtnjutande av värdefull och känslig högteknologi för bl a militärt bruk.

Diskussionen om hävandet av EU:s vapenembargo har skjutits på framtiden. EU:s oförmåga att se farorna med att europeisk högteknologi skulle kunna komma till militär användning mot inte bara demokratin på Taiwan utan också mot USA och kanske rentav Japan är uppseendeväckande. Utan

påtagliga och stabila steg mot demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och en villkorlös fredlig hantering av Taiwan-frågan vore ett hävande av EU:s vapenembargo mot Kina fullständigt ansvarslost. Ett hävande av vapenembargot skulle i Beijing bara tolkas som svaghet och ett tecken på att fortsatt omedgörlighet i frågor om demokrati och mänskliga rättigheter i Kina, Hongkong och Taiwan är riskfritt.

Sverige och EU har också ett stort ansvar för att FN:s auktoritet inte ytterligare undergrävs när det gäller tillsynen av respekten för de mänskliga rättigheterna. Kinas medlemskap i WTO liksom de kommande olympiska sommarspelen 2008 innebär att utrymmet för arrogant kinesisk maktpolitik borde minska – det är ett ansvar för den fria världen att påtala detta närhelst regimen i Beijing tycks glömma det. Men det förutsätter att den demokratiska delen av omvärlden tar sitt ansvar och inte försjunkar i tyst diplomati.

Kinas autonoma områden – Tibet och Xinjiang

Dagens Kina är ett resultat av en ofta dramatisk historisk expansion under vilken stora områden med icke-kinesisk befolkning införlivats under Beijings kontroll. I officiell kinesisk ideologi – kommunistisk såväl som nationalistisk – är det en nationell plikt att slå vakt om varje tum av det Kina som därmed uppnåtts. Frågan illustrerades på ett för många skrämmande tydligt sätt i den uppmärksammade filmen "Hero" av Kinas kanske främste nutida filmregissör Zhang Yimou.

Det är i detta perspektiv man ska se den kollektiva förödmjukelse som kineser upplevde och fortfarande upplever sig ha utstått under omvärldens agerande i Kina under de två senaste århundradena. Det är inte minst i det perspektivet man ska se den fullständigt kompromisslösa synen på Taiwan-frågan, som onekligen har ett mycket starkt folkligt stöd – ett resultat av generationer av närmast fundamentalistisk nationalistisk indoktrinering. Det är samma indoktrinering som våren 2005 på nytt utlöste omfattande anti-japanska kravaller runt om i Kina som protest mot de japanska övergreppen före och under andra världskriget.

I framförallt två av de historiskt erövrade områdena med egen icke-kinesisk ursprungsbefolkning med en helt egen inhemsk religion eller islam – Tibet och Xinjiang i västra Kina – reses krav på självbestämmande. Problemet för regionernas ursprungsbefolkning är att det kinesiska inslaget hela tiden ökar, vilket sker i närmast organiserad form. Beijing har sedan länge bedrivit samma inflyttningsspolitik som Moskva t ex i de baltiska republikerna och Jakarta i den indonesiska övärlden länge bedrev för att majoritetsbefolkningen skulle få demografisk övervikt och därmed kontroll i annekterade territorier med egen ursprungsbefolkning. Därmed försämras långsamt förutsättningarna för självständighet.

Fel! Okänt namn

Tibet

Tibets andlige ledare, Nobels fredspristagare, Dalai Lama tvingades 1959 lämna Potalapalatset i Tibets huvudstad Lhasa för att sedan dess befinna sig i landsflykt undan den kinesiska ockupationsmakten. Sin exilregering leder han från Dharamsala i Indien. Den kinesiska ockupationen fullbordades effektivt med hjälp av massinflyttning, militär kontroll och förtryck samt massiva investeringar som ska knyta Tibet till resten av den kinesiska ekonomin och infrastrukturen.

Förtrycket av oppositionella fortsätter. I det beryktade Drapchi-fängelset sitter Tibets politiska fångar i drakoniskt långa fängelsestraff. En av dem, den buddhistiska nunnan Ngawang Sangdrol, arresterades 13 år gammal i augusti 1990 för att hon och andra nunnor från klostret Garu deltog i en fredlig demonstration mot den kinesiska ockupationen. Hon skulle ha frigivits tidigast 2011, vid 34 års ålder efter att ha tillbringat tjugo år i kinesiskt fängelse, men frigavs till slut av medicinska skäl för något år sedan. Hon är bara en av ett mycket stort antal politiska fångar, som visar på den brutala kinesiska förtryckarregimen och dess bristande legitimitet. På samma sätt bryts otaliga oppositionella ned av tortyr och nedbrytande fängelsevillkor för att knäcka deras motstånd och avskräcka nya oppositionella.

De sista åren har inofficiella samtal ägt rum mellan företrädare för Dalai Lama och den kinesiska regimen. Är det ett seriöst försök från ledarna i Beijing att låsa upp decenniernas dödläge eller bara ett försök att döva den internationella opinionen för Tibets sak? Det finns ingen anledning att förvänta sig en lösning av Tibetfrågan, om inte ledarna i Beijing är beredda att gå Dalai Lama till mötes i hans krav på långtgående autonomi för Tibet.

Folkpartiet ämnar stödja Tibets strävanden efter självbestämmande i den händelse det tibetanska folket i framtiden väljer att förklara sin självständighet.

Xinjiang

Den ursprungligen av turkspråkalande muslimska uighurer befolkade Xinjiang-provinsen annekterades 1759 av den kinesiska Qing-dynastin. Uighurerna talar idag om sitt land som Östturkestan. Uighurernas krav på självständighet har ackompanjerats av upprepade revoltförsök, som dock alla slagits ned. Denna kamp för självständighet ingår i den Oscars-belönade filmen ”Crouching Tiger, Hidden Dragon” av den främste nutida taiwanesiske filmregissören Ang Lee.

Under den kinesiska oredan utropades en egen regering i Xinjiang dels 1931–1934, dels 1944–1949. 1949 utgjordes Xinjiangs befolkning till 90 % av uighurer. Av dagens befolkning på 18 miljoner är färre än hälften uighurer, som en följd av den styrda invandringen av Han-kineser. Idag lever cirka en miljon uighurer i exil världen över.

Fel! Okänt namn på

Xinjiang är av stor strategisk och ekonomisk betydelse för Kina. I Taklimakanöknen finns Kinas största olje- och gasreserver. Kina söker utländskt kapital för att bygga erforderliga pipelines. I Xinjiang produceras en tredjedel av Kinas bomull. I Lop Nor i Taklimakanöknen har Kina haft sitt testområde för kärnvapen. Det nukleära nedfallet har skapat stora föroreningar av mark och grundvatten som drabbat lokalbefolkningen hårt. Till detta kommer att Xinjiangs strategiska läge i Centralasien är en utmärkt bas för Kinas aktiviteter i denna känsliga region.

Under det senaste året har de kinesiska myndigheterna vid upprepade tillfällen slagit till mot oppositionella uighurer i Xinjiang. Dödsdomar och långvariga fängelsestraff utdöms efter ofta ytterst summariska rättegångar mot vad myndigheterna valt att kalla ”terrorister”. Ett uppmärksammat fall är Rebiya Kadeer – framträdande förespråkare för de uighuriska kvinnornas rättigheter och grundare av ”Tusen mödrars rörelse” – som i en hemlig rättegång år 2000 dömdes till åtta års fängelse för att ha skickat tidningar till sin make – en tidigare politisk fånge – som befann sig utomlands. Till saken hör att Kadeer från början försökte påverka systemet inifrån – hon var t ex delegat till nationella Folkkongressen. I början av 2005 frigavs Kadeer efter amerikanska påtryckningar och befinner sig nu i exil i USA. Liksom i det egentliga Kina är makthavarna rigoröst misstänksamma och ingriper kompromisslöst mot allt som inte är under deras kontroll.

I spåren efter 11 september har Kina valt att göra gemensam sak i USAs kamp mot internationell terrorism. Ett motiv för det är att liksom Moskva beträffande Tjetjenien kunna få världssamfundets acceptans för att ge Kina fria händer i sin kamp mot det man kallar terrorism i Xinjiang. En ytterligare aspekt på detta är Kinas strävan att få de centralasiatiska staterna att upphöra att ge oppositionella från Xinjiang en tillflyktsort i grannländerna.

Beijing bör uppmuntras att ge Tibet och Xinjiang långtgående självbestämmande, upprätthålla respekt för mänskliga rättigheter samt skapa förutsättningar att vårda och utveckla kulturella och religiösa särdrag utan att riskera hot eller förföljelser.

Stockholm den 4 oktober 2007

Cecilia Wigström i Göteborg (fp)

Tina Acketoft (fp)